

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
ІНСТИТУТ ПРАКТИЧНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА АРТ-МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА МІЖКУЛЬТУРНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор
з науково-педагогічної роботи
Людмила СТЕПАНЕНКО
«30» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ФІЛОСОФСЬКІ СТУДІЇ:
ФІЛОСОФІЯ, ЕТИКА ТА ЕСТЕТИКА**

для здобувачів вищої освіти

Галузь знань	03 «Гуманітарні науки»
Спеціальність	034 «Культурологія»
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	«Креативно-проектний менеджмент в культурі»
Спеціалізація	
	(за наявності)
Вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	<u>денна/заочна</u>
Навчальний рік	<u>2023/2024</u>
Кількість кредитів ECTS	<u>4/120</u>
Мова викладання, навчання й оцінювання	<u>українська</u>
Форма підсумкового контролю	<u>залік</u>

Викладач: Рева Тетяна Сергіївна

Пролонгація за рішенням науково-методичної ради НАКККіМ

УДК 17:11.852(075.8)

Розробник:

РЕВА Тетяна Сергіївна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри культурології та міжкультурних комунікацій.

ПОГОДЖЕНО:

Директор інституту практичної культурології та арт-менеджменту

Степан
ДИЧКОВСЬКИЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО:

В.о. зав. кафедри культурології та міжкультурних комунікацій

Сергій
ЛИТВИН

Протокол № 10 від «29» червня 2023 р.

Протокол № 6 від «16» червня 2023 р.

Погоджено з гарантом освітньої програми «Креативно-проектний менеджмент в культурі»

Гарант освітньої програми Сергій ЛИТВИН

Схвалено науково-методичною радою Академії

Протокол № 6 від «28» серпня 2023 р.

Голова науково-методичної ради Людмила СТЕПАНЕНКО

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація (опис) навчальної дисципліни (зокрема міждисциплінарні зв'язки):

Навчальна дисципліна «Філософські студії: філософія, етика та естетика» передбачена на всіх освітніх програмах Академії за спеціальностями, за якими здійснюється підготовка здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Відповідно до навчальних планів навчальна дисципліна є обов'язковою і вивчається здобувачами вищої освіти на другому курсі у 3 семестрі. Формою підсумкового контролю є залік.

Навчальна дисципліна «Філософські студії: філософія, етика та естетика» має міждисциплінарний зв'язок з такими дисциплінами, як «Міфологія», «Психологія творчості», «Історія української державності та культури».

2. Мета дисципліни – набуття здобувачами вищої освіти знань із навчальної дисципліни «Філософські студії: філософія, етика та естетика» про філософські категорії та їх інтерпретації в концепціях філософів від найдавніших часів до сьогодення, а також поняття «мораль» та її основні форми, мистецтво як спосіб естетичного (чуттєвого) пізнання світу.

У процесі лекційних занять здобувачі вищої освіти освоюють теоретико-методологічні засади філософії й основні вектори розвитку сучасних філософій науки. Актуальні питання моральних цінностей у сучасному суспільстві та взаємозв'язки між естетичними концепціями та напрямками мистецтва у ХХ–ХХІ століттях винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять.

3. Завдання:

- опанувати теоретичні засади філософії;
- опанувати теоретичні засади філософії;
- набути знання та навички, необхідні для розуміння різних філософських категорій;
- оволодіння навичками оперувати різними філософськими категоріями в рефлексії соціокультурних процесів у суспільстві та мистецькому просторі;
- набути знання щодо еволюції різних філософських концепцій і філософських засад етики й естетики.

4. Компетентності, яких набуває здобувач при вивченні дисципліни відповідно до освітньої програми:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК1. Здатність презентувати результати професійної діяльності в усній та письмовій формі, надавати відповідну аргументацію.

СК8. Створювати аналітичні звіти, розробляти рекомендації та генерувати проекти (культурно-мистецькі, художні та дозвілеві) щодо об'єктів професійної діяльності, використовуючи актуальну нормативну основу.

СК10. Здатність популяризувати знання про культуру та поширювати інформацію культурологічного змісту використовуючи сучасні інформаційні, комунікативні засоби та візуальні технології.

СК12. Здатність дотримуватися стандартів професійної етики та міжкультурної комунікації.

5. Програмні результати навчання:

ПРН1. Мати навички критичного мислення, викладати у зрозумілий спосіб власні думки, здійснювати їх аргументацію.

ПРН2. Аналізувати, коментувати, узагальнювати, наукові та аналітичні тексти культурологічного характеру.

ПРН5. Збирати, упорядковувати та аналізувати інформацію щодо культурних явищ, подій та історико-культурних процесів.

ПРН7. Розуміти чинники культурної динаміки, принципи періодизації культурних процесів, визначати їх специфічні риси та характеристики.

ПРН8. Інтерпретувати культурні тексти (речові, друковані, візуальні, художні) з використанням спеціальної літератури та визначених методик, аргументовано викладати умовиводи щодо їх змісту.

Програма навчальної дисципліни складається з чотирьох модулів:

1. Теоретико-методологічні засади філософії та її витоки
2. Філософські концепції XVII–XXI століть
3. Етика як форма практичної філософії
4. Естетика: категорії та чуттєво-художні аспекти

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(для денної форми навчання)

№ з/п	Назва розділу і теми	кількість годин						
		денна форма						
		усього	у тому числі					
			л	с	п	лаб	інд	м.к.
МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФІЛОСОФІЇ ТА ЇЇ ВИТОКИ								
1.1.	Теоретико-методологічні засади філософії	8	2					6
1.2.	Антична філософія: досократичний, класичний і римський період	7	2	2				3
1.3.	Філософські концепції Середньовіччя	7	2	2				3
1.4.	Гуманістична філософія епохи Відродження та Реформації	6		2				4
1.5.	Модульний контроль	2					2	
	Разом за модуль 1	30	6	6			2	16
МОДУЛЬ 2. ФІЛОСОФСЬКІ КОНЦЕПЦІЇ XVII–XXI СТОЛІТЬ								
2.1.	Основні філософські течії XVII–XVIII століть	7	2	2				3
2.2.	Німецька класична філософія	6	2	2				2
2.3.	Ірраціоналістичні концепції філософії другої половини XIX-початку XX століття	8	2	2				4
2.4.	Філософські концепції XX – початку XXI століття	7	2	2				3
2.5.	Модульний контроль	2					2	
	Разом за 2 модуль	30	8	8			2	12
МОДУЛЬ 3. ЕТИКА ЯК ФОРМА ПРАКТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ								
3.1.	Теоретико-методологічні засади етики та її категорії	6	2					4
3.2.	Історія етичної думки від стародавніх часів до Новітнього часу.	7	2	2				3
3.3.	Етична думка України	9	2	2				5
3.4.	Професійна етика: поняття та типологія	6		2				4
3.5.	Модульний контроль	2					2	
	Разом за 3 модуль	30	6	6			2	16
МОДУЛЬ 4. ЕСТЕТИКА: КАТЕГОРІЇ ТА ЧУТТЄВО-ХУДОЖНІ АСПЕКТИ								
4.1.	Теоретико-методологічні засади естетики	7	2	2				3
4.2.	Історія зарубіжної естетичної думки	7	2	2				3
4.3.	Історія української естетичної думки	7	2	2				3
4.4.	Основні парні і непарні категорії естетики	7	2	2				3
4.5.	Модульний контроль	2					2	
	Разом за 4 модуль	30	8	8			2	12
	Разом з дисципліни	120	28	28			8	56

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(для заочної форми навчання)

№ з/п	Назва розділу і теми	кількість годин						
		заочна форма						
		усього	у тому числі					
			л	с	п	лаб	інд	м.к.
МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФІЛОСОФІЇ ТА ЇЇ ВИТОКИ								
1.1.	Теоретико-методологічні засади філософії	6						6
1.2.	Антична філософія: досократичний, класичний та римський період	9	2					7
1.3.	Філософські концепції Середньовіччя	9		2				7
1.4.	Гуманістична філософія епохи Відродження та Реформації	6						6
1.5.	Модульний контроль							
	Разом за модуль 1	30	2	2				26
МОДУЛЬ 2. ФІЛОСОФСЬКІ КОНЦЕПЦІЇ XVII–XXI СТОЛІТЬ								
2.1.	Основні філософські течії XVII ст.- XVIII століть	80		2				6
2.2.	Німецька класична філософія	8	2					6
2.3.	Ірраціоналістичні концепції філософії другої половини XIX-початку XX століття	6						6
2.4.	Філософські концепції XX- початку XXI століття	7						7
2.5.	Модульний контроль	1					1	
	Разом за 2 модуль	30	2	2			1	25
МОДУЛЬ 3. ЕТИКА ЯК ФОРМА ПРАКТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ								
3.1.	Теоретико-методологічні засади етики та її категорії	8	2					6
3.2.	Історія етичної думки від стародавніх часів до Новітнього часу.	10		2				8
3.3.	Етична думка України	6						6
3.4.	Професійна етика: поняття та типологія	5						5
3.5.	Модульний контроль	1					1	
	Разом за 3 модуль	30	2	2			1	25
МОДУЛЬ 4. ЕСТЕТИКА: КАТЕГОРІЇ ТА ЧУТТЄВО-ХУДОЖНІ АСПЕКТ								
4.1.	Теоретико-методологічні засади естетики	8	2					6
4.2.	Історія зарубіжної естетичної думки	8						8
4.3.	Історія української естетичної думки	6						6
4.4.	Основні парні і непарні категорії естетики	8		2				6
4.5.	Модульний контроль							
	Разом за 4 модуль	30	2	2				26
	Разом з дисципліни	120	8	8			2	102

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФІЛОСОФІЇ ТА ЇЇ ВИТОКИ

Тема 1.1. Теоретико-методологічні засади філософії

Анотація до лекції 1.1.

Актуальність навчальної дисципліни «Філософські студії: філософія, етика та естетика», її роль і значення в професійному становленні та світогляді людини. Мета й основні завдання навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна в процесі формування інтегральних, загальних і спеціальних (фахових) компетентностей. Програмні результати навчання.

Змістовні модулі, тематичний план лекційних занять, завдання для семінарських занять і самостійної роботи. Методика оцінювання запропонованих у дисципліні видів навчальної та самостійної роботи.

Об'єкт і предмет філософії. Функції й основні категорії філософії. Система філософських дисциплін. Роль філософії в гуманітарному евристичному просторі.

План

1. Актуальність навчальної дисципліни «Філософські студії: філософія, етика та естетика».
2. Об'єкт і предмет філософії.
3. Функції й основні категорії філософії.
4. Система філософських дисциплін.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.1.

Практичні завдання

1. Обґрунтувати самостійно актуальність навчальної дисципліни «Філософські студії: філософія, етика та естетика».
2. Написати есе на тему «Філософія та моя майбутня професія» (до 10 речень).

Література: 8, 7, 13, 19, 24.

Тема 1.2. Антична філософія: досократичний, класичний і римський період

Анотація до лекції 1.2.

Досократичний період і його риси. Вчення про першоджерела. Натурфілософія. Мілетська школа. Філософські погляди Геракліта. Елейська школа. Софісти та їх вчення про відносність.

Сократичний період «Пізнай самого себе» як основний принцип для усвідомлення сенсу людського буття. Платон та його філософські погляди. Концепція ідеальної держави. «Держава». «Федр». Вчення про бінарність світу. Аристотель і його концепція пізнання. «Метафізика». Телеософська концепція буття. Сократичні школи.

Елліністично-римська філософія та її представники. Основні етапи розвитку стоїцизму та його риси. Вчення Сенеки. Епікур та його вчення гедонізму. Неоплатонізм як еволюція вчення Платона про ідеї.

План

1. Досократичний період: сутність і течії.
2. Сократичний період: Сократ, Платон, Аристотель.
3. Елліністично-римська філософія: основні філософські школи.

Семінарське заняття № 1 до теми 1.2.

Заняття

Мета: проаналізувати основні періоди розвитку філософії Античності та її основні концепції.

Практичне завдання:

1. Розкрити напрями філософії шкіл досократичного періоду: мілентська, елейська та софісти.
2. Проаналізувати концепції Сократа, Платона та Аристотеля як джерела течій ідеалізму та матеріалізму.
3. Охарактеризувати ідеї представників філософських шкіл пізньої Античності.

Семінарське заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Література: 8, 13, 24.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.2.

Практичне завдання

Написати есе на тему «Пізнай самого себе» як основний принцип філософії Сократа та його учнів» (до 10 речень).

Література: 8, 13, 24.

Тема 1.3. Філософські концепції Середньовіччя

Анотація до лекції 1.3.

Особливості розвитку гуманітаристики в епоху Середньовіччя. Напрями медієвістичної філософії: патристика та схоластика.

Августин (Аврелій) Блаженний як засновник патристики. Вчення Августина про Бога. «Сповідь» Августина Блаженного як розуміння буття людини у теоцентричному світогляді. Вчення Августина Блаженного про два світи та місіонізм інституту церкви.

Схоластика як науковий вимір релігійної філософії. Тома Аквінський і його модифікації античної філософії. Вчення про п'ять доказів буття Господа в концепції Т. Аквінського. Томізм. Філософське вчення П'єра Абеляра про пізнання світу. Концепція П. Абеляра діалектики та універсалій.

Східна (грецька) християнська філософія. Вчення Іона Дамаскіна та його «Джерела Знання». Поняття істини та Бога у концепції Василія Великого.

План

1. Особливості розвитку та основні напрями філософії Середньовіччя.
2. Патристика та вчення Августина Блаженного.
3. Схоластика. Вчення Томи Аквінського та П'єра Абеляра.
4. Християнська філософія Візантії: Іоанн Дамаскін та Василій Великий.

Семінарське заняття № 2 до теми 1.3.

Заняття

Мета: набути знання про генезу християнської філософії у Європі.

Практичне завдання:

1. Висвітлити християнство як світоглядну основу європейської середньовічної філософії.
2. Розкрити вчення Августина Блаженного про питання співвідношення розуму, віри та трансцендентності Бога.
3. Охарактеризувати вчення Томи Аквінського про буття Бога та дихотомію віри – розуму.
4. Проаналізувати східну (грецьку) середньовічну філософію через вчення Іоанна Дамаскіна та Василія Великого.

Семінарське заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Література: 8, 13, 24.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.3.

Практичні завдання

Обґрунтувати самостійно теоцентричний характер філософії Середньовіччя.

Література: 8, 13, 24.

ТЕМА 1.4. ГУМАНІСТИЧНА ФІЛОСОФІЯ ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ ТА РЕФОРМАЦІЇ

Семінарське заняття № 3 до теми 1.4.

Заняття

Мета: ознайомитися з основними тенденціями у філософії епохи Відродження та Реформації.

Семінарське завдання:

1. Проаналізувати ідеї гуманістичні концепції Ф. Бекона, Дж. Мірандолли та Е. Роттердамського.
 2. Розкрити утопії Томаса Мора та Томазо Кампанелли.
 3. Висвітлити антиморальну концепцію Н. Макіавеллі «Державець».
 4. Охарактеризувати сутність вчень представників Реформації Мартіна Лютера та Томаса Мюнцера та їх вплив на розвиток християнської філософії.
- Семінарське заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.
Література: 8, 13, 20, 24.*

Завдання для самостійної роботи до теми 1.4.

Практичні завдання

Розкрити тему в есе «Гуманізм як характеристика людини і її роль у житті».

*Семінарське заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.
Література: : 8, 13, 20, 24.*

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

Модульний контроль є результатом вивчення кожного модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та виконання модульної контрольної роботи у формі презентації дослідження «Еволюція концепції пізнання від натуралізму Античності до антропоцентризму Відродження».

МОДУЛЬ 2. ФІЛОСОФСЬКІ КОНЦЕПЦІЇ XVII–XXI СТОЛІТЬ

Тема 2.1. Основні філософські течії XVII–XVIII століть

Анотація до лекції 2.1.

Основні напрями філософії XVII–XVIII століття. Передумови формування ідей філософії Нового часу.

Емпіризм як основа філософської думки Великобританії XVII століття. Концепція «держави – Левіафана» у філософії Томаса Гоббса. Сенсуалістська концепція Джона Локка та його вчення про свободи. Практична філософія Дейвіда Юма.

Раціоналізм як маніфестація розуму в мисленні людини. Філософія Рене Декарта та його принцип «Cogito ergo sum». Вчення про субстанції Бенедикта Спінози.

Просвітництво та його вплив на французьку філософію. Соціально-утопічні ідеї Жан-Жака Руссо. Філософські ідеї Вольтера. Естетичні рефлексії Дені Дідро.

План

1. Передумови формування та основні ідеї філософії нового часу Емпіризм та англійська філософська традиція.
2. Раціоналістичний напрям у філософії Нового часу.
3. Філософія Просвітництва та французького матеріалізму XVIII ст.

Семінарське завдання № 4 до теми 2.1.

Заняття

Мета: ознайомитися з основними напрямками філософії XVII–XVIII століть.

Семінарське завдання:

1. Розкрити ідеї британського емпіризму: Д. Локк, Т. Гоббс та Д. Юм.
2. Проаналізувати основні принципи раціоналізму Р. Декарта та Б. Спінози.
3. Охарактеризувати філософські ідеї Просвітництва.

Семінарське заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Література: 8, 13, 17, 24, 25.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.1.

Практичні завдання

Поясніть висловлювання філософа Рене Декарта «Cogito ergo sum».

Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Література: 8, 13, 17, 24, 25.

Тема 2.2. Німецька класична філософія

Анотація до лекції 2.2.

Німецьке просвітництво та його особливості. Філософія Г. Ляйбніца.

I. Кант як творець нової філософської лексики. Трилогія I. Канта – «Критика чистого розуму», «Критика практичного розуму» та «Критика здатності суджень». Априорне та апостеріорне в концепції пізнання I. Канта. Трансцендентне та трансцендентальне у вченні I. Канта.

Й. Фіхте та його концепція «науковчення». Три принципи взаємовпливу «Я» та «не-Я». Філософія історії Й. Фіхте та практична спрямованість його філософії.

Ф. Шеллінг та його концепція трансцендентального ідеалізму. Натурфілософські ідеї Ф. Шеллінга та його розуміння суб'єкта. Розуміння міфології та її ролі в концепції Ф. Шеллінга.

Г. Гегель і концепція феноменології. Еволюція духу – рівні та його втілення. Поняття «свобода волі людини». Філософія права та філософія історії в концепції Г. Гегеля. Діалектичний ідеалізм і протестантизм у Г. Гегеля.

План

1. І. Кант та його критична і докритична філософія.
2. Й. Фіхте та його концепція «науковчення».
3. Філософські ідеї Ф. Шеллінга.
4. Основні напрями філософських ідей Г. Гегеля.

Семінарське заняття № 5 до теми 2.2.

Заняття

Мета: розкрити основні філософські ідеї представників Німецької класичної філософії.

Практичне завдання:

1. Розкрити ідеї І. Канта «Критики чистого розуму».
2. Розкрити тлумачення «науковчення» в концепції Й. Фіхте.
3. Проаналізувати основні філософські ідеї Ф. Шеллінга.
4. Висвітлити феноменологію Г. Гегеля. Філософія історії та права у його викладі.

Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Література: 8, 13, 18, 24, 25.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.2.

Практичні завдання

Розкрийте сутність категоричного імператива І. Канта.

Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Література: 8, 13, 18, 24, 25.

Тема 2.3. Ірраціоналістичні концепції філософії другої половини ХІХ – початку ХХ століття

Анотація до лекції 2.3.

Криза раціоналізму та традиціоналізму в Європі у ХІХ столітті. Песимістична філософія А. Шопенгауера. Воля як основоположний принцип людського буття.

Ф. Ніцше та його нігілізм. Діонісійське й аполонівське начало культури у філософії Ф. Ніцше. Концепція «надлюдини» у творі «Так казав Заратустра».

З. Фройд як засновник психоаналізу. Концепти «свідомого» та «несвідомого» у філософських творах З. Фрейда та К. Юнга. Концепт «лібідо» як рефлексія людини навколишнього світу.

Аксіологічна концепція Макса Шелера. Концепція «життєвого пориву» в онтології буття людини. Ідеї страт і їх цінності в праці М. Вебера «Протестантська етика та дух капіталізму».

План

1. Песимістична філософія Артура Шопенгауера.
2. Нігілістична концепція Фрідріха Ніцше.
3. Філософські ідеї Зігмунда Фрейда.
4. Теорія життєвого пориву Макса Шеллера.
4. Соціальна концепція М. Вебера.

.Семінарське заняття № 6 до теми 2.3.

Заняття

Мета: розкрити основні філософські течії ірраціоналізму другої половини ХІХ – початку ХХ століття.

Семінарське завдання:

1. Розкрити розуміння «світу як волі та уявлення» А. Шопенгауера.
2. Проаналізувати нігілізм Ф. Ніцше та його критику християнської філософії.
3. Проаналізувати поняття «Я» та «Воно» у концепції З. Фрейда.
4. Висвітлити філософські ідеї М. Шеллера.
5. Ідея стратифікації у концепції М. Вебера.

Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Література: 8, 13, 24, 25.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.3.

Практичні завдання

Розкрити ірраціоналізм як реакцію на кризу раціоналізму в Європі.

Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Література: 8, 13, 24, 25.

Тема 2.4. Філософські концепції ХХ – початку ХХІ століття

Анотація до лекції 2.4.

Рефлексія Другої світової війни у філософських концепціях другої половини ХХ – початку ХХІ століття. Постмодернізм і постмодерн.

Концепція суспільства споживання Ж. Бодрійяра. «Симулякри та симуляції». Вчення Ж. Дельоза та його суспільство контролю. Суспільство спектаклю Г. Дебора. Екзистенціалізм. Концепція буття та пізнання у філософії Ж.-П. Сартра. Концепт абсурдизму в роботі «Міф про Сізіфа» А. Камю. Неофрейдизм. Концепція «втечі від свободи» Еріха Фромма. Соціальний характер У неофрейдизмі. Структуралізм М. Фуко та антропологія К. Леві-Строса.

План

1. Французький екзистенціалізм Ж.-П. Сартра та А. Камю.
2. Концепти суспільства у французьких філософів другої половини ХХ століття.
3. Неофрейдизм як соціальний вимір психоаналізу. Еріх Фромм.
4. Ідеї біополітики М. Фуко та антропологія К. Леві-Строса.

.Семінарське заняття № 7 до теми 2.4.

Заняття

Мета: розкрити основні філософські концепції другої половини ХХ – початку ХХІ століття.

Семінарське завдання:

1. Розкрити основні ідеї німецького та французького екзистенціалізму.
2. Проаналізувати концепції розвитку суспільства та його вразливості.
3. Концепція «свободи» Еріха Фромма.
4. Структуралізм як філософська течія.
5. Філософський антропологія К. Леві-Строса.

Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Література: 4, 5, 8, 13, 15, 24, 25, 26.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.3.

Практичні завдання

Розкрити концепції «суспільства споживання» Ж. Бодрійяр та «суспільство контролю» Ж. Дельоза.

Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Література: 4, 5, 8, 13, 15, 24, 25, 26.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

Модульний контроль є результатом вивчення кожного модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та виконання модульної контрольної роботи у формі *презентації модифікацій природи людини від XVII століття до сучасності.*

МОДУЛЬ 3. ЕТИКА ЯК ФОРМА ПРАКТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ

Тема 3.1. Теоретико-методологічні засади етики та її категорії

Анотація до лекції 3.1.

Об'єкт і предмет етики. Етимологія термінів «етика», «етикет», «мораль» та «цінність». «Нікомахова етика» Аристотеля. Моральні та юридичні норми.

Моральні та релігійні норми. Головні базиси формування моралі в суспільстві. Моральність як форма реалізації моральних норм у житті людини.

Структура етики: історія етичної думки, теорія етики, прикладна (професійна) етика. Функції етики: систематизуюча, виховна, нормотворча, регулятивна. Регулятивна функція моралі як основа організації суспільства. Місце етики в системі гуманітарних наук; розвиток і напрями етики як самостійної філософської науки в сучасній Україні.

План

1. Сутність етики як самостійної філософської дисципліни.
2. Основні категорії етики.
3. Місце етики в системі гуманітарних наук.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.1.

Практичні завдання

Розкрити поняття «моральність» як практичну мораль.

Практичне заняття виконується кожним здобувачем індивідуально.

Література: 10, 12, 19, 25, 26.

Тема 3.2. Історія етичної думки від стародавніх часів до Новітнього часу

Анотація до теми 3.2.

Етичні вчення в древній Греції та Римі як синтез етичних учень західної та східної цивілізацій. Вчення про основні людські чесноти та складові душі. «Пізнай самого себе» як основний принцип для усвідомлення сенсу людського буття. Етика Аристотеля. Вчення про блага. Етичні концепції Сенеки, Марка Аврелія та Епікура.

Роль християнства в середньовічному суспільстві. «Сповідь» Августина Блаженного. Тіло як осереддя та джерело гріха. Вчення про душу в середньовічній схоластиці. Вчення про людські чесноти (доброчесності) Фоми Аквінського. Особливості розвитку етики в епоху реформації. Кальвінізм. Лютеранство.

Гуманізм як основний принцип етичного вчення доби Відродження. «Про гідність людини» Дж. П. Мірандолли. Критика християнського аскетизму та повернення до античних цінностей. Мораль і політика в працях Н. Макіавеллі.

Етика Б. Спінози. Емпіризм як механізм реалізації моральних норм у суспільстві. Дихотомія практики та навчання у вченнях Дж. Локка та Ж.-Ж. Руссо. Матеріалістичні тенденції в етиці Нового часу. Етика Т. Гоббса. Протистояння моралі та егоїзму в етиці А. Монтеня. Етика Г. В. Ф. Гегеля. Свобода волі та основні рівні її розвитку. Концепція імморалізму та занепаду християнських цінностей у працях Ф. Ніцше. Роль свідомого та підсвідомого у формуванні етичних норм людини. «Архетип» як форма колективного несвідомого К. Юнга. «Гуманістична етика» Е. Фромма.

План

1. Етика періоду Античності.
2. Етичні концепції Середньовіччя та Відродження.
3. Основні напрями етичної думки Нового та Новітнього часу.

Семінарське заняття № 8 до теми 3.2

Заняття

Мета: розкрити основні періоди розвитку етичної думки від Античності до сьогодення.

Семінарське завдання:

1. Розкрити основні етичні школи Античності.
2. Проаналізувати особливості розвитку етики в добу Середньовіччя та Відродження.
3. Охарактеризувати розвиток етичної думки XVII–XVIII століть.
4. Етика новітнього періоду: основні течії.

Практичне завдання виконується індивідуально кожним здобувачем.

Література: 10, 12, 18, 19, 20, 25, 26.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.2.

Практичні завдання

Написати есе про еволюцію категорії моралі від Античності до сьогодення.

Практичне завдання виконується індивідуально кожним здобувачем.

Література: 10, 12, 18, 19, 20, 25, 26.

Тема 3.3. Етична думка України

Анотація до лекції 3.3.

Моральні цінності основних структурних елементів скіфського суспільства: чесноти царів, воїнів, скотарів і землеробів. Вплив грецьких колоній Північного Причорномор'я та релігійні вірування сарматів. Основні принципи моралі в готській державі. Релігійні культу як основа протоцінностей слов'ян. Язичницькі культу стародавніх слов'ян. Три етапи розвитку слов'янського язичництва. Культ Роду та Березині. Обряд як основа звичаєвого права слов'янських громад. Роль християнства в розвитку етики Київської Русі; сакральна етика; «Андрієва», «Костянтинова» та «Володимирова» легенди прийняття християнства; «Слово про Закон і Благодать» Іларіона. «Повість врем'яних (минулих) літ» Нестора-Літописця; Світська етика. Богатир як соціальний ідеал. Билини як механізми створення морального ідеалу суспільства. Роль полемічної літератури у формуванні етичної думки України періоду Литовсько-Польської доби.

Формування етики як самостійної філософської науки в Києво-Могилянській академії. Свобода волі як головний імператив християнської етики. Проблема катарсису в працях П. Могили. Основні моральні принципи філософії Г. Сковороди: «сродна праця», «нерівна рівність», «кордоцентризм».

«Філософія серця» П. Юркевича. Моральні дискурси Платона та І. Канта в праці П. Юркевича «Розум за вченням Платона й досвід за вченням Канта».

Концепція «радянського громадянина». Екзистенціалістська концепція щастя В. Шинкарука. Гуманізм як універсальна цінність у філософії С. Кримського та Л. Плюща. Цінності в сучасному українському суспільстві та їх трансформація в «міжреволюційний» період.

План

1. Моральні ідеї язичницького періоду України.
2. Києво-Могилянська академія: етичні ідеї представників.
3. Кордоцентризм як архетип української культури.
4. Філософські концепції українських філософів другої половини ХХ століття.

Семінарське заняття № 9 до теми 3.3.

Заняття

Мета: ознайомитися з еволюцією етичної думки України.

Семінарське завдання:

1. Розкрити моральні ідеї від Стародавніх часів до Середньовіччя.
2. Проаналізувати етику Київської Русі: дохристиянська й християнська.
3. Висвітлити етичні концепції ХV – першої половини ХVІІІ століття.
4. Розкрити концепцію кордоцентризму Г. Сковороди та П. Юркевича.
5. Проаналізувати етичні цінності в Україні ХХ–ХХІ століття.

Практичне завдання виконується індивідуально кожним здобувачем.

Література: 2, 7, 10, 12, 19, 22, 23.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.3.

Практичні завдання

Зробити порівняльний аналіз кордоцентризму Г. Сковороди та П. Юркевича.

Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Література: 2, 7, 10, 12, 19, 22, 23.

Семінарське заняття № 10 до теми 3.4.

Заняття

Мета: розкрити сутність професійної етики та її типи.

Семінарське завдання:

1. Розкрити професійну етику: поняття та основні типи.
2. Проаналізувати екологічну етику як умову майбутнього розвитку людства.
3. Висвітлити основні принципи політичної, медичної та педагогічної етики.
4. Розкрити етичні проблеми у сфері мистецтва.

Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Література: 3, 10, 12, 25, 26.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.4.

Практичні завдання

Написати есе «Етичний вимір хореографічного мистецтва».

Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Література: 3, 10, 12, 25, 26.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 3

Модульний контроль є результатом вивчення кожного модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та виконання модульної контрольної роботи у формі есе «*Етика як сила та слабкості для суспільства*».

МОДУЛЬ 4.

ЕСТЕТИКА: КАТЕГОРІЇ ТА ЧУТТЄВО-ХУДОЖНІ АСПЕКТИ

Тема 4.1. Теоретико-методологічні засади естетики

Анотація до лекції 4.1.

Етимологія термінів «естетика», «краса», «чуттєвість» і «гармонія»; об'єкт та предмет естетики. О. Баумгартен як засновник філософської науки «Естетики»; основні методи естетичного сприйняття навколишньої дійсності; художній образ як головний метод відображення дійсності в мистецтві.

Структура естетики. Етика та естетика: спільне й відмінне. Місце естетики в системі гуманітарних наук. Форми взаємодії естетики та мистецтва. Розвиток і напрями естетики як самостійної філософської науки в сучасній Україні.

План

1. Сутність і основні категорії естетики.
2. Естетика як самостійна філософська дисципліна.
3. Естетика та художня творчість.

Семінарське заняття № 11 до теми 4.1.

Заняття

Мета: розкрити теоретико-методологічні засади естетики.

Семінарське завдання:

5. Розкрити об'єкт і предмет естетики.
6. Проаналізувати структуру та її основні функції.
7. Висвітлити особливості естетики як філософської науки.
8. Розкрити місце естетики в системі гуманітарних наук.

Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Література: 3, 6, 9, 11, 14, 16, 26.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.1.

Практичні завдання

Розкрити сутність естетики як науки про чуттєве пізнання світу.

Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Література: 3, 6, 9, 11, 14, 16, 26.

Тема 4.2. Історія зарубіжної естетичної думки

Анотація до теми 4.2.

Пам'ятки мистецтва стародавнього Китаю. Мистецтво як засіб досягнення безсмертя в міфології Межиріччя та Античності. Теогонія як спроба систематизації видів мистецтва. Співвідношення корисного та красивого у вченнях представників сократичної школи. Мімезис як головна передумова виникнення мистецтва. Правила «суворої позитивності» епохи класицизму. Н. Буало «Мистецтво поетичне». Естетична концепція Д. Дідро. Межа між живописом і поезією в роботі О. Лессінга «Лаокоон».

О. Баумгартен як засновник філософської науки «Естетики». «Критика естетичної здатності суджень» І. Канта. Поняття «вільної» та «невільної» краси. Мистецтво та ремесло. Чуттєве пізнання світу як альтернатива раціо. Естетика Г. В. Ф. Гегеля. Феноменологічна естетика Р. Інгардена. Поняття «заангажованості» в мистецтві. Соцреалізм. «Бунтуюча людина» А. Камю. Дегуманізація мистецтва в індустріальному суспільстві Х. Ортега-і-Гассет.

План

1. Естетична думка від Античності до Середньовіччя.
2. Естетична думка Нового часу.
3. Естетика ХХ-ХХІ століття: основні течії.

Семінарське заняття № 12 до теми 4.2.

Заняття

Мета: проаналізувати основні етапи розвитку естетичної думки світу.

Практичне завдання:

1. Розкрити основні етапи розвитку естетичної думки.
2. Розкрити естетичні ідеї Античності.
3. Висвітлити О. Баумгартен як засновник науки «Естетика».
4. Проаналізувати мистецтво та особистість у концепціях філософів ХХ–ХХІ століть.

Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Література: 3, 6, 9, 14, 16, 21, 26.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.2.

Практичні завдання

Розкрити сутність інтерпретації естетики у творі О. Баумгартена.
Практичне завдання виконується індивідуально кожним здобувачем.
Література: 3, 6, 9, 14, 16, 21, 26.

Тема 4.3. Історія української естетичної думки

Анотація до теми 4.3.

Призначення мистецтва та класифікацію мистецтв Г. Кониського. Концепція «досконалого» І. Гізеля. «Твір про всю філософію» І. Гізеля. Вчення про стилі у філософії представників Києво-Могилянської академії. «Про риторичне мистецтво» Ф. Прокоповича. «Оригінальність» і «дотепність» як основні форми рефлексії людського розуму. Особливості художньої діяльності у творчості М. Довгалевського.

Принцип калокагатії як синтез духовного та фізичного розвитку людини у філософії Г. Сковороди; три елементи внутрішньої краси людини в концепції Г. Сковороди – співвідношення «духу», «душі» та «серця».

Концепція «культурної революції» в працях митців доби «Розстріляного Відродження». «Хвильовизм» та сучасна література. Літературний критицизм М. Хвильового. Тенденції розвитку образотворчого мистецтва в працях О. Довженка. Особливості розвитку українського мистецтва 1960–1970 рр. Шляхи розвитку «молодого українського театру» Л. Курбаса. Онтологічна концепція мистецтва С. Кримського.

План

1. Основні ідеї представників естетичної думки України Києво-Могилянської академії.
2. Естетичні ідеї Григорія Сковороди.
3. Естетичні концепції представників творчої інтелігенції та гуманітаристики ХХ століття.

Семінарське заняття № 13 до теми 4.3.

Заняття

Мета: ознайомитися з ідеями про красу та її категорії в естетичній думці України.

Практичне завдання:

1. Розкрити християнську естетику Київської Русі.
2. Висвітлити естетичні концепції XV – першої половини XVIII століття.
3. Проаналізувати принцип «калокагатії» у філософії Г. Сковороди.
4. Охарактеризувати естетичні цінності в Україні ХХ–XXI століття.

Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.
Література: 3, 6, 9, 11, 14, 16, 19, 21, 23, 25, 26.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.3.

Практичні завдання

Розкрити принцип «калокагатії» у філософії Г. Сковороди

Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Література: 3, 6, 9, 11, 14, 16, 19, 21, 23, 25, 26.

Тема 4.4. Основні парні та непарні категорії естетики

Анотація до теми 4.4.

Краса як головна категорія в естетиці. Співвідношення внутрішньої та зовнішньої краси. Змінна природа краси. Співвідношення корисного та красивого у вченнях представників сократичної школи. Мімезис як головна передумова виникнення мистецтва. Краса як «божественна іскра» у томізмі та неотомізмі.

Основні умови краси за О. Лессінгом. Концепція «вільної» та «не-вільної» краси у філософії І. Канта. Чуттєве пізнання світу як альтернатива рацію. Естетика Г. В. Ф. Гегеля. Грація як модифікація прекрасного у філософії та мистецтві епохи Відродження. Пропорційність і краса в працях Леонардо да Вінчі та Леон-Батіста Альберті. Поняття міри в античній філософії – Аристотель, Платон, Піфагор.

Прекрасне в концепції Платона та варіації потворного в розвитку мистецтва. Естетизація потворного в мистецтві кінця ХХ – поч. ХХІ століть. Гармонія як втілення ідеї калокатії. Хаос як онтологічна протилежність гармонійності. Піднесене як вища форма прекрасного. «Про піднесене» Псевдо-Лонгін. Категорія «низького» у творах мистецтва ХІХ–ХХІ століття. Особливості тлумачення трагічного в античній філософії та міфології. Роль гумору в мистецтві. Основні форми комічного – пародія, іронія, сатира, сарказм, бурлеск тощо. Трагічне та комічне в естетичній концепції Н. Буало.

План

1. Непарні категорії естетики.
2. Парні категорії естетики:
 - прекрасне – потворне;
 - трагічне – комічне;
 - піднесене – низьке;
 - гармонія – хаос.

Семінарське заняття № 14 до теми 4.4.

Заняття

Мета: проаналізувати основні категорії естетики та їх прояви у хореографічному мистецтві.

Практичне завдання:

1. Розкрити красу як головну категорію в естетиці.
2. Висвітлити непарні категорії естетики: грація, міра та художній образ.

3. Проаналізувати основні естетичні пари: прекрасне – потворне, гармонія – хаос, піднесене – низьке, трагічне – комічне.

4. Охарактеризувати порядок і пропорцію як категорії дизайну.

Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Література: 3, 6, 9, 14, 16, 19, 21, 25, 26.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.3.

Практичні завдання

Написати есе «Героїчне як категорія соціальної поведінки та мистецтва».

Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Література: 3, 6, 9, 14, 16, 19, 21, 25, 26.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 4

Модульний контроль є результатом вивчення кожного модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та виконання модульної контрольної роботи у формі *презентації естетичні категорії в інформаційній діяльності та медіакомунікації.*

4. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ

(за формами контролю)

№ з/п	Назви виду роботи, способи набуття знань	Бали за 1 заняття	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)
			1 модуль	2 модуль	3 модуль	4 модуль
1	Відвідування лекцій і участь в аудиторній роботі	1	3x1=3	4x1=4	3x1=3	4x1=4
2	Семінарські заняття	3	3x3=9	4x3=12	3x3=9	4x3=12
3	Самостійна робота	1	3x1=3	4x1=4	3x1=3	4x1=4
4	Модульна контрольна робота	3	1x3=3	1x3=3	1x3=3	1x3=3
	Усього за модуль		18	23	18	23
	Залік	18				
	Разом із дисципліни	18+23+18+23+18=100				

5. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Етика як наука: її предмет і завдання.
2. Моральні ідеї буддизму.
3. Етика, мораль і моральність: відмінність понять.
4. «Закони Хаммурапі»: основні моральні настанови.
5. Філософська концепція пізнання Аристотеля.
6. Етика Стародавньої Індії: загальна характеристика.
7. Філософська концепція Р. Декарта.
8. Концепція «Я і Воно» З. Фрейда.
9. Ідея «свободи волі» в німецькій класичній філософії.
10. Схоластика Ф. Аквінського.
11. Етичні ідеї у філософії Демокрита.
12. Етика конфуціанства: основні принципи.
13. Погляди Сократа: співвідношення етичного й естетичного, прекрасного та корисного.
14. Філософські вчення Вольтера.
15. Патристика Августина.
16. Вчення про моральні чесноти Платона.
17. Вчення про «щастя» Дж. Піко деллі Мірандоли.
18. Етика Аристотеля: вчення про благо і добродіє.
19. Позитивізм: О. Конт та Г. Спенсер.
20. Основні етичні напрями Нового часу: загальна характеристика.
21. Філософські ідеї представників Реформації.
22. Етичний зміст поняття «категоричного імперативу» І. Канта.
23. Етична концепція ведизму.
24. Етика Григорія Сковороди.
25. Філософські ідеї утопістів Т. Мора та Т. Кампанелли (*й інших*).

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧА

Відповідь здобувача оцінюється на:

- **Оцінку А (90-100)** – якщо повно та глибоко, розгорнуто, правильно та обґрунтовано викладено матеріал:
 - здобувач виявляє глибокі знання усієї програми навчальної дисципліни;
 - відображає чітко знання термінів, правильно формулює відповідь, робить власні висновки та узагальнення;
 - застосовує теоретичні знання на практиці, робить власні висновки та узагальнення;
 - володіє навичками івент-аналізу масових і елітарних практик;
 - розуміє можливості сучасних наукових методів та володіє цими методами на рівні, необхідному для вирішення практичних завдань, що постають при виконанні професійних обов'язків.
- **Оцінку В (82-89)** – якщо правильно й обґрунтовано викладено матеріал:
 - здобувач виявляє знання усієї програми навчальної дисципліни;
 - відображає чітко знання термінів, правильно формулює відповідь, робить певні узагальнення;

- але відповідь не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;
- наявні незначні неточності у виконанні практичних завдань.
- **Оцінку С (74-81)** – якщо правильно викладено матеріал:
 - відображає знання термінів, логічно формулює відповідь, але наявні незначні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їхні характеристики;
 - наявні неточності у виконанні практичних завдань.
- **Оцінку D (64-73)** – якщо відповідь здобувача є поверхневою, недостатньо аргументованою:
 - є неповною, не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;
 - є не зовсім правильною: наявні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їх характеристики;
 - свідчить про наявність прогалин у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;
 - не містить посилань на літературу;
 - викладена з порушенням логіки подання матеріалу.
 - містить багато граматичних, грубих стилістичних помилок і виправлень;
- **Оцінку E (60-63)** – якщо відповідь здобувача є поверхневою:
 - свідчить про наявність прогалин у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;
 - викладена з порушенням логіки подання матеріалу.
- **Оцінку FX (35-59)** – якщо здобувач не відповів на поставлене питання або відповідь є неправильною:
 - не розкриває сутності питання, або ж допущено грубі змістовні помилки, які свідчать про відсутність відповідних знань у здобувача чи їх безсистемність та поверховість;
 - не знає основних положень навчальної дисципліни та принципів аналізу ситуацій; не вміє сформулювати власну думку та викласти її.
- **Оцінку F (1-34)** – якщо здобувач не відвідував заняття, не відпрацював їх, не проявляв бажання пізнавати навчальну дисципліну.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену/заліку, курсового проекту (роботи), практики
90–100	A	Відмінно
82–89	B	Добре
74–81	C	
64–73	D	
60–63	E	Задовільно
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Публікації науково-педагогічного працівника за темою навчальної дисципліни:

1. Рева Т. С. Глосарій з гібридних загроз / упоряд. С. В. Гришко та ін. ; за заг. ред. С. В. Гришко. 2021. 113 с. URL: <https://openarchive.nure.ua/handle/document/16258>
2. Рева Т. С. Етика В. Шинкарука: аксіологічний аналіз // Вісник Львівського національного університету ім. Івана Франка. Філософсько-політологічні студії. Львів. 2017. № 13. С. 110–115. <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/10/visnyk13.pdf>
3. Рева Т.С. Методичні рекомендації до семінарських занять з навчальної дисципліни «Етика, естетика». Київ: НАКККіМ, 2017. 28 с.
4. Рева Т. С. Симулятивний характер соціокультурних трансформацій у культурологічній думці другої половини ХХ століття // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. Київ : Міленіум, 2018. № 4. С. 173–178. URL: <http://mystukr.mari.kiev.ua/index.php/2409-0506/article/view/153020>
5. Рева Т. С. Культурна травма у концепції соціальних змін Пйотра Штомпки // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, 2022. № 2. С. 59-63 URL: <http://journals.uran.ua/visnyknakkkim/article/view/262207>

Основна література

6. Адорно Т. Теорія естетики. Київ : Основи, 2002. 518 с.
7. Горський В.С. Історія української філософії: навч. посібник. Київ: Наукова думка, 2001. С. 79 – 126.
8. Еко У. Федріга Р. Історія філософії: Античність та Середньовіччя. Київ: Фоліо. 2021. 555 с.
9. Естетика: підручник / за ред. Л. Т. Левчук. Київ: Вища школа, 2006. 431 с.
10. Етика: навч. посіб. / за ред. В. О. Лозового, Київ: Юрінком Інтер, 2007. 223 с.
11. Личковах В. А., Кривда Н. Ю. Історія естетичної думки України. Київ, 2019. 388 с.
12. Малахов В. А. Етика: курс лекцій. Острого: Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2014. 213 с.
13. Рассел Б. Історія Західної філософії. Київ, 1995. 759 с. URL: <http://chtyvo.org.ua>
14. Уварова Т. С. Естетика (для творчих спеціальностей) : навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-плюс, 2020. 319 с.

Додаткова:

15. Антологія феміністичної філософії / за ред. Е.-М. Джагер та А.-М. Янг. Київ: ОСНОВИ, 2006. 800 с.

16. Вовкун В. В. Мистецтво режисури масових видовищ : підручник для здобувачів вищої освіти: друге видання з доп. Київ : НАКККіМ, 2020. 364 с.
17. Декарт Р. Метафізичні розмисли. пер. з франц. З. Борисюк. Київ : Юніверс, 2000. С. 21 – 298.
18. Кант І. Критика практичного розуму. пер. з нім. І. Бурковський. Київ : Юнівекс, 2004. 239 с.
19. Кримський С. Б. Архетипи української культури. Під сигнатурою Софії. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. С. 301–318.
20. Макіавеллі Н. Князь. Київ: ОСНОВИ, 2008. 234 с.
21. Мурашкін М. Г. Естетика і символіка : монографія. Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро : Монолит, 2020. 238 с.
22. Рева Т. С. Moral values in the Ukrainian culture in V. Shynkaruk's conception. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал. Київ : Міленіум, 2017. № 3. С. 65–68 URL: <http://tubvil.com.ua/index.php/2409-0506/article/view/138680>
23. Сковорода Г. Твори у двох томах. Київ: Обереги, 2005. Т. 1. 528 с.
24. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології: навчальний посібник. Київ, 2019. 396 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

25. Ізборник: Інформаційний сайт. URL: www.litopys.org.ua
26. Репозитарій Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв [сайт]. URL: <http://elib.nakkkim.edu.ua/>